

Tubini operites domineerivad mehed

Hans Wolf

DN 21.01.92

Nõukogude Eestis pörkas Tubini teine oper Reigi õpetaja raskustele. Alles 1979, kaheksa aastat pärast valmimist, lubati seda ette kanda Vanemuises, laval, mis oli ligipääsmatu välismaisele publikule. Estonia esimest lavastust tuli oodata kuni 1988. aastani, sedasama näidati laupäeva õhtul ka Stockholmis.

Nimiosas kirikuõpetaja, fookuses pealekaebamise probleem, ametlik kohus kergesti väljavahetatavate rootsi võimumeestega (sugukonnatribunali asemel nagu "Barbaras") - diktatuuririigi publiku mõtted võisid kergesti liikvele pääseda.

Tegevustik järgib üsna täpselt Eesti ajaloolist tegelikkust rootsi asundustes kolmekümneaastase sõja ajal. Rootsi pastor Jonas Kempe tuleb abiõpetajaks Hiiumaale Reigi õpetaja Lempeliuse juurde. Kempe ja Lempeliuse naise Catharina vahel puhkeb keelatud armastus. Lempelius annab armastajad üles; tegelaste seos kirikuga välistab kõik muud karistuseliigid peale surmanuhtluse.

Tubini muusika on "Barbaraga" võrreldes internatsionaliseerunud ja läänelikumaks muutunud. Peaaegu kammermuusikale omaselt vabad orkestrihääled valgustavad draamat pisut nagu Benjamin Britteni vaimus - nagu näiteks ühtaegu läbitungiv ja taamal otsiv metsasarv. Ülemlaulust laenatud hümn armastusele kõlab Richard Straussiliku sensuaalsusega.

Kuid Tubini helikeel ei lasku ilalgi enam või vähem ebateadliku tsitaadikunstini, isegi mitte tänavastseenides. Neis on rütmilist pulssi, mis on alati Tubini enda oma, ja selle eest kannab hoolt õhtu dirigent Vello Pähn.

Teo Maiste oli jälle tules, seekord nimiosas Reigi õpetajana. Tal on lai register alates peaaegu bassist ja lõpetades kõrge baritoniga - hääleulatus, mis kulub marjaks ära Lempeliuse ahastuses, kui naine ja Kempe on tapalavale viidud läbi ballaadilauljate ja uudishimulike kadalipite.

Wolf - 2

Terves etenduses tekib parem kontakt meesrollidega: Ivo Kuusk, tenor, kujutas Kempet nii, et kõrgpunkt langes kolmandasse pilti, mis on ka ooperi kulminatsiooniks. Ka neljas pilt aitas kaasa, kus Tiit Tralla, jänekooniline talupoiss, seletab Catharinale seadusetähte.

Catharinat laulis Marika Eensalu slaavilikult kokkusurutud häälekõlaga rollis, mis nii ooperi tekstis kui muusikas oleks võinud olla kujutatud suurema sügavusega.

Teise vaatuse kaks pilti on epiloogiks koos orkestrimuusika saatel kõneldava kohtustseeniga - muusikavorm, millel on vene traditsioonid, aga mis siin ei ole läbinisti efektiivne.

Jäi üle vaid rõõmustada löögijõulisema lavakujunduse üle kui oli "Barbaras", eriti kolmanda pildi väljal, kus kalavõrkudesse mähkunud ristid ja kadakad kujutasid inimkäilduse kõrbe, kus lavastaja Arne Mikk laseb Lempeliusel armastajatest mööduda, mõjudes õudselt ja pahaendeliselt, ilma krikatuuri või koomika varjundita, ehkki see oleks võinud kergesti sisse lipsata.